

NVE
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Hydros svar til høringsinnspill tilknyttet søknad om konsesjon tilknyttet eksisterende kraftverk Vigelandsfoss

Hydro Energi AS (Hydro) viser til NVEs innkalling til konsesjonsbehandling av Vigelandsfoss kraftverk datert 01/06-2023 og Hydros søknad om konsesjon etter vannressursloven for Vigelandsfoss kraftverk datert 26/06-2024.

Søknaden har vært på høring og NVE mottok høringsinnspill fra Vennesla kommune, Kristiansand Kommune, Statsforvalteren i Agder, Glitre Nett AS, privatperson Marius Berntsen og Agder Fylkeskommune.

Høringsinnspillene fra Vennesla kommune, Kristiansand Kommune, Statsforvalteren i Agder og Agder Fylkeskommune poengterer viktigheten av en samlet behandling av konsesjonssøknad for eksisterende Vigelandsfoss kraftverk og søknad om konsesjon for nytt aggregat.

I den forbindelse vil Hydro opplyse om at det ikke vil bli sendt søknad om konsesjon og tillatelser for å bygge nytt aggregat 3 tilknyttet Vigelandsfoss nå. Bakgrunnen er at vi ikke har lyktes med å finne en tilfredsstillende lønnsomhet for dette prosjektet med dagens rammebetingelser. Et nytt kraftverk ville i stor grad være et elvekraftverk nederst i Otravassdraget med begrenset reguleringsmulighet og produksjon i flomperioder. Det er beklagelig at vi ikke har lyktes med å finne tilstrekkelig lønnsomhet i dette prosjektet som kunne bidra med nye 20 GWh i NO2 da det er et stort behov for å øke produksjonen av fornybar kraft både i dette prisområdet og i Norge. Hydro vil arbeide videre med å analysere muligheten for å øke noe kapasitet i eksisterende anlegg i forbindelse med kommende potensielle rehabiliteringer. NVE bør derfor nå sluttbehandle søknaden om konsesjon for eksisterende kraftverk uten å vurdere forholdet til et nytt kraftverk.

Med bakgrunn i overnevnte presisering vil besvarelser til høringsinnspillene derfor ta utgangspunkt i Hydros innsendte søknad om konsesjon for fortsatt drift av eksisterende Vigelandsfoss kraftverk.

1 Vennesla og Kristiansand kommune

Kommunene har samordnet sine innspill med bistand fra advokatkontoret Lund & Co. De påpeker bekymring dersom separate behandlinger av henholdsvis eksisterende kraftverk og nytt aggregat og trekker frem at bygging av et nytt aggregat vil medføre skader og ulemper i vassdraget som må ses i sammenheng.

Kommunene henviser til minstevannføringen på 50 m³/s ved Heisel og foreslår dette som et krav som bør legges til kraftverkskonsesjonen i Vigelandsfoss.

Kommunene har spesifikt kommentert Hydros søknad i 4 punkter som tar opp hensynet til **å lens vandring, behov for tiltaksplan som ivaretar allmenne interesser, begroings- og tilslammingsproblematikk og behov for standard naturforvaltningsvilkår**. Kommunene understreker at det må settes konkrete vilkår i konsesjonen for å avbøte de miljøulempene som er påpekt. Av fysiske forhold finner kommunene størst grunn til å påpeke utfordringen med opphoping av krypsiv og mudder, toveis vandreøsning for ål, samt kraftverkets virkninger på lokale forhold som tilkomst til vassdraget.

Kommunene hevder at Hydro har feil tilnærming i sin søknad om konsesjon for eksisterende kraftverk i Vigelandsfoss og mener NVE må pålegge regulanten å gjennomføre de utredninger som er nødvendig for å foreta en forsvarlig vurdering av konsesjonsvilkårene.

Kommunene trekker frem at vannkraftproduksjon representerer større negative inngrep på natur og tilgjengelighet for 3. person enn all annen næring, og viser til manglende redegjørelse fra Hydro tilknyttet samfunnsmessige konsekvenser, herunder vurdering av hvilke innvirkninger kraftverket har for kommunenes økonomi. Utover at Vennesla kommune mottar eiendomsskatt har ikke kommunene økonomiske fordeler som konsesjonskraft, konsesjonsavgifter eller fond. Kommunene påpeker at dersom de miljømessige ulempene ikke kan rettes opp, kan dette kompenseres med økonomiske vilkår i ny konsesjon.

I forbindelse med Vennesla kommunes behandling av saken i kommunestyret, ble det i tillegg til overnevnte vedtatt et forslag om å etablere laksetrapp tilknyttet Vigelandsfoss.

Kommunene konkluderer med at de ser det som positivt at det innvilges konsesjon der standard naturforvaltningsvilkår inntas og fremhever avslutningsvis at deres krav ikke vil gå ut over Hydros adgang til kraftproduksjonen.

2 Hydros svar til høringsinnspill fra kommunene

Kommunenes ønske om samtidig behandling av hhv eksisterende kraftverk og nytt aggregat er forståelig. Hydro henviser til imidlertid til punkt 1 over, der det redegjøres for at det ikke vil bli sendt søknad om konsesjon til nytt aggregat ved Vigelandsfoss nå. Dermed er ønsket om samtidig behandling ikke lenger aktuelt.

Til kommunenes innspill om at dagens manøvreringsreglement og minstevannføringskrav bør pålegges kraftverkskonsesjonen, henviser Hydro til at Otteraaens Brugseierforening som ansvarlig konsesjonær håndterer manøvreringsreglementet på vegne av kraftverkene i Otravassdraget. Vigelandsfoss kan ikke ivareta et slikt krav alene, som nederste kraftverk i Otra og uten reguleringsmuligheter. Å gi slikt pålegg i kraftverkskonsesjon anses derfor ikke som hverken hensiktsmessig eller aktuelt.

Hydro registrerer at kommunene oppfatter innsendt konsesjonssøknad som mangelfullt konsekvensutredet, med tilhørende mangler i kunnskapsgrunnlaget. Hydro henviser til konsesjonsinnkallingen fra NVE med de kravene som legges til grunn der, og mener søknaden er i tråd med de skisserte føringene fra NVE i innkallingen og tidsperspektivet for søknadsfrist for å sende inn søknad om konsesjon. I søknad fra Hydro påpekes mangelfullt kunnskapsgrunnlag tilknyttet to-veis

vandring for ål som et eget tema som må utredes videre. Kommunenes poeng knyttet til behovet for samhandling av tiltak for ål i hele vassdraget, sammen med krypsiv og begroingsproblematikk, følges opp i samarbeid med andre aktører. Via Otteraaens Brugseierforening er Hydro med å bidra bl.a til «Krypsiv-fond». Krypsivproblematikken er ikke en problemstilling direkte til Vigelandsfoss og Hydro antar at kommunene i denne kommentaren henviser til den pågående vilkårsrevisjonen som håndteres av brukseierforeningen.

Ved tilrettelegging for allmennheten er et tilstrekkelige hensyn til 3. persons sikkerhet høyt prioritert i Hydro og ferdsel i tilknytning til deler av damanlegget kan medføre livsfare. I etterkant av møte mellom Vennesla kommune og Hydro den 07/09-2021 er det, fra Hydros side og som avtalt i møtet, tilrettelagt for adkomst. Dette gjelder adkomst fra Ravnåssiden, via bro over Vestfossen til inngjerdet område ved siden av dammen. Så langt Hydro kjenner til har ikke kommunen innhentet de nødvendige tillatelser fra grunneier og andre berørte for adgang til områdene. Når nødvendige tillatelser og eventuelt andre nødvendige forutsetninger og tiltak er på plass, vil Hydro kunne åpne for adkomst.

Hydro noterer seg innspill om at økonomisk kompensasjon kan være aktuelt dersom de miljømessige ulempene ikke kan rettes opp. Hydro legger til grunn at eventuelle krav om miljømessige tiltak besluttet av myndighetene basert på kost og nytte av tiltaket. Vi anser ikke en økonomisk kompensasjon fra Hydro til kommunen å være hensiktsmessig i denne sammenhengen.

Når det gjelder vedtak fra kommunestyrebehandling i Vennesla kommune, der kommunen ber om at det vurderes å tilrettelegge for bygging av laksetrapp, viser Hydro til at det aldri har vært naturlig laksevandring forbi Vigelandsfoss. Den naturgitte fossenakken har siden før kraftutbyggingen gjort det umulig for anadrom fisk å vandre forbi Vigelandsfoss. Hydro antar derfor at et slikt tiltak vil være uønsket og også potensielt skadelig for stedegne bestander av bleke og andre arter videre opp i vassdraget.

3 Statsforvalter i Agder

Hovedfokuset i høringssvar fra Statsforvalteren er ål og ålevandring, og det påpekes behov for en samlet behandling med ovenforliggende kraftverk. Statsforvalter har med dette som bakgrunn valgt å kommentere på hvordan tiltak i Vigelandsfoss må suppleres med tiltak på ovenforliggende kraftverk og dammer for å gi ønsket effekt.

Statsforvalter uttrykker noe uenighet tilknyttet de vurderinger og utredninger som ligger til grunn for Hydros søknad og antakelse om at påvirkning på ål ved dagens kraftverksdrift er belagt med usikkerhet. Det påpekes at tiltak for oppvandring forbi Vigelandsfoss og Hunsfos bør vurderes samlet, herunder løsninger for fangst av nedvandrende ål oppstrøms Hunsfos med transport forbi Vigelandsfoss. Videre påpekes det at planlegging av tiltak for sikker nedvandring av voksen blankål må igangsettes snarest, og at det må stilles vilkår om at tiltakene omfatter varegrind sammen med konkrete tidsfrister for ferdigstilling av planlegging og gjennomføring av tiltak. Statsforvalteren mener Hydro har gjort feil i forutsetninger og prosjekteringen som legges til grunn for vurderinger tilknyttet løsninger for henholdsvis opp- og nedvandring, dette gjelder både for anslåtte dimensjoner og tilhørende kostnader.

Statsforvalter ber om samlet vurdering når søknad om nytt Vigeland kraftverk skal konsesjonsbehandles, samt at standard naturforvaltningsvilkår sørger for at nødvendige undersøkelser og tiltak kan pålegges.

4 Hydros svar til innspill fra Statsforvalteren i Agder

Så lenge ål og ålevandring er gjeldende for hele vassdraget, er Hydro langt på vei enige med Statsforvalteren i behovet for en samlet behandling med ovenforliggende kraftverk. Hydro forholder seg imidlertid til NVEs føring i konsesjonsinnkallingen tilknyttet eksisterende Vigelandsfoss kraftverk og vil i denne sammenhengen ikke kommentere eller forholde seg til eventuelle utredninger om tiltak som omhandler ovenforliggende kraftverk og dammer. Hydro viser også til at NVE nå kun har kalt inn Vigelandsfoss til konsesjonsbehandling.

Statsforvalterens redegjørelser tilknyttet ål og ålevandring er etter Hydros oppfattelse langt på vei det samme som blir beskrevet i konsesjonssøknaden for eksisterende Vigelandsfoss kraftverk, med noen unntak. Behovet for samlet vurdering og tiltak, i samarbeid med kraftprodusenter oppstrøms Vigelandsfoss, kan ikke Hydro svare ut slik innkallingen fra NVE er utformet.

Statsforvalteren trekker frem at Hydros tilnærming om at kunnskapsgrunnlaget tilknyttet ålen er mangelfullt, er feil. Hydro er uenig i denne vurderingen og har støtte for dette fra ulike fagmiljøer. Det vises til Hydros omtale i konsesjonssøknaden om initiativer for å bedre kunnskapsgrunnlaget.

Hydro avholdt et orienteringsmøte på Teams den 19/4-24 der relevante interessenter ble invitert. I møtet ble det informert om utredningsarbeidet som skulle ligge til grunn for konsesjonssøknaden. Et formål var å få innspill og synspunkter til arbeidet. Statsforvalteren hadde dessverre ikke anledning å delta i møtet. Hydro har vært opptatt å få innspill om behovet for å bedre kunnskapsgrunnlaget i lys av at Statsforvalteren i Vann-nett har foreslått kunnskapsinnhenting knyttet til ålevandring i Otra. En presisering om hvilken type kunnskap osv ville vært nyttig for arbeidet.

Når det gjelder Statsforvalterens henvisning til feil i Hydros prosjektering av løsning for opp- og nedvandring for ål, mener Hydro at de utredninger som ligger til grunn for innsendt søknad har en god kvalitet. Vurderingene er utarbeidet av kompetent og ekstern fagekspertise, og det er også flere og lokale forhold som må tas med i en slik prosjektering. Det er ikke nødvendigvis realistisk eller meningsfylt å sammenlikne løsninger mellom ulike kraftverk da utforming og løsninger er avhengig av en rekke spesifikke og lokale faktorer som bunnforhold, utforming av dam, hydrologi, plasseringen av inntak etc. Løsning med fast varegrind for å sikre nedvandringen har ikke standard utforming, det er flere og kompliserende faktorer som må inkluderes i vurdering og løsning. Vi vil også å gjenta Hydros syn som ble presentert i konsesjonssøknaden om at Hydro i utgangspunktet ønsker å legge til rette for en god toveis vandreløsning for ål ved dagens kraftverk, slik NVEs vedtak legger til grunn. Dette ønskes av Hydro gjennomført ved målrettede tiltak, men Hydro mener det er rimelig å forutsette at tiltak har dokumenterbar positiv effekt, har en forsvarlig kostnad og er håndterbart i driften av kraftverket.

Tilknyttet Statsforvalters ønske om samtidig behandling av eksisterende Vigelandsfoss kraftverk og nytt aggregat henviser Hydro igjen til omtale under punkt 1, der det redegjøres for at det ikke vil sendes søknad om konsesjon til nytt aggregat ved Vigelandsfoss. Dermed er ønsket om samtidig behandling ikke lenger aktuelt.

5 Agder Fylkeskommune

Fylkeskommunedirektøren har hatt dialog med Vennesla og Kristiansand kommunene, er kjent med at de har koordinert sine innspill og fylkeskommunen støtter deres krav, blant annet oppfordring om felles behandling av konsesjonssøknader for eksisterende og for nytt Vigelandsfoss kraftverk.

Fylkeskommunedirektøren støtter at det innvilges konsesjon til eksisterende Vigelandsfoss kraftverk, der standard naturforvaltningsvilkår inngår.

Fylkeskommunedirektøren mener konsesjonen må ilegges vilkår for å oppnå miljømålet god økologisk tilstand, og at det ved behov må ilegges vilkår om kunnskapsinnhenting for å avdekke hvilke tiltak som er nødvendige.

Fylkeskommunedirektøren oppfordrer til helhetlig behandling som inkluderer de overliggende kraftverkene Hunsfos, Steinsfoss og Nomeland. Det oppfordres videre til at NVE ilegges vilkår om tiltak som muliggjør toveis vandringsmulighet for ål, og at søker pålegges å utarbeide en plan i samarbeid med kommunene for tilrettelegging for allmenn bruk av områdene ved elven, for at NVE kan vurdere hvilke konsesjonsvilkår som bør ilegges av hensyn til allmenne interesser. Sakene bør ses i sammenheng med pågående vilkårsrevisjon av Otra.

6 Hydros svar til innspill fra Agder Fylkeskommune

Da innspillene fra Fylkeskommunedirektøren støtter kravene fra Vennesla og Kristiansand kommune henvises det til ovenforliggende kommentarer som svarer ut disse.

I tilknytning til oppfordring om samarbeid med kommunene for tilrettelegging av allmenn bruk av områdene ved elven minner Hydro om møte og befaring med Vennesla kommune den 07/09-2021, beskrevet i Hydros svar til kommunenes innspill.

I tilknytning til Fylkeskommunedirektørens oppfordring om helhetlig behandling av vassdraget som inkluderer de ovenforliggende kraftverkene, henviser Hydro i denne sammenhengen til NVEs innkalling av 01/06-2023 og presiser at innsendt søknaden datert 26/06-2024 er besvart etter NVEs føringer i innkallingen. Hydro kan ikke svare for kraftverkene videre oppstrøms Vigelandsfoss og er enige i Fylkeskommunedirektøren kommentar om at flere av sakene som benevnes i høringsinnspillet bør ses i sammenheng med pågående vilkårsrevisjon i Otra.

7 Nabo Marius Berntsen

Nabo påpeker i høringsinnspill at allmenn ferdsel ned til Vestfossen og Vestria via privat tomt ikke er ønskelig, hverken gående, syklende eller kjørende. Grunneier opplever ferdsel som forstyrrelse av privatlivets fred og ber allmennheten om å benytte opparbeidet parkeringsplass på Moen for fiskere, og ellers stien (Kyrestien/Fikestien) ned til elv.

8 Hydros svar til innspill fra Marius Berntsen

Når det gjelder allmenn tilkomst til Hydros områder, viser Hydro til at Vennesla kommune har et ansvar for å vektlegge slike ønsker på vegne av lokalbefolkningen. Kommunen har derfor et ansvar for å sikre slike nødvendige tillatelser og eventuelt andre tiltak for å legge til rette for allmenn adgang derom det er ønskelig for kommunen. Hydro legger til grunn at beboere og grunneiere involveres i eventuelle prosesser i regi av kommunen om dette. For Hydro vil det være avgjørende at hensynet til 3. person sikres.

9 Glitre Nett

Glitre Nett har via innsendt skjema for høringsuttalelse uttalt «*ingen kommentar til konsesjonssøknad for Vigelandsfoss Kraftverk*».

10 Avslutning

Hydro kan orientere om at planlegging av foreslått utredningsarbeid og kunnskapsinnhenting tilknyttet ålens vandring forbi Vigelandsfoss, som ble omtalt i konsesjonssøknaden for eksisterende kraftverk, er igangsatt, med oppstart av konkrete undersøkelser og kartlegginger våren 2025.

Med hilsen
for Hydro Energi AS

Stein Øvstebø
Leder Kraftsystemer, Nett & Konsesjoner